

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ МАКСА КІДРУКА

Бондаренко Т.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Досліджено індивідуальний стиль сучасного українського письменника, автора першого українського технотрилера – Макса Кідрука. Звернуто увагу на типову лексику, використану письменником у своїх творах. Для аналізу творчості використані такі твори Макса Кідрука як: «Бот», «Твердиня», «Навіжені в Мексиці», «Навіжені в Перу», «Трансфер».

Ключові слова: індивідуальний стиль, Макс Кідрук, технотрилер, гумор, топонім.

Постановка проблеми. Питання індивідуального стилю завжди привертає увагу літературознавців, учителів-словесників, поціновувачів книжкової продукції. Адже саме ідеостиль є виразним показником самобутності конкретного письменника, виділяє його з-поміж інших митців слова. Проте більшість літературознавчих праць присвячено дослідженню ідіолекту класиків української літератури (Т. Шевченко, Леся Українка, І. Франко, М. Коцюбинський) або ж широковідомих постатей кінця ХХ – поч. ХХІ ст. (Л. Костенко, О. Забужко, І. Андрухович). Наша праця присвячена індивідуальному стилю письменника, який лишень сходить на літературний олімп, проте швидкість цього сходження є надзвичайно стрімкою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки Макс Кідрук заявив про себе на літературній ниві не так давно, наукових досліджень його творчості ще немає. Наша робота є першою спробою такого плану.

Мета статті. Головною метою статті є аналіз індивідуального стилю сучасного українського письменника Макса Кідрука: мовних одиниць, штампів, топонімів, котрі використовуються ним у творах.

Виклад основного матеріалу. У свій час Іван Франко заявив: «.. кожний письменник, особливо талановитий, виробляє собі свою окрему мову, має свої характерні вислови, звороти, свою будову фраз, свої улюблені слова. Письменник, у якого нема своєї індивідуально забарвленої мови, –слабий письменник, він пише безбарвно, мляво і не може числити на довшу, тривку популярність...»

Від майстерності письменника, від

його мовної інтуїції та знання мовної системи залежить естетична своєрідність використаних ним традиційно-поетичних елементів, за якими й визначають індивідуальний стиль письменника.

Стиль автора – це та сукупність особливостей творчості, яка відрізняє його твори від творів інших письменників.

Прослідкуємо, чим же відрізняється в манері письма й викладу думок від інших митців сучасний український письменник Макс Кідрук.

У свої 29 років він упевнено просувається до літературного олімпу. Серед нагород молодого автора – премії конкурсів «Коронація слова», «Найкраща українська книга» від журналу «Кореспондент», диплом «Відкриття року» від книжкової мережі «КС». Його друкують в Україні та перекладають за її межами, його перевидають численними тиражами (згадаймо хоча б перевидання його технотрилера «Бот» через шалений попит на цю роботу). У чому ж причина такої популярності? Щоб дати відповідь на це запитання охарактеризуємо індивідуальний стиль автора на прикладі його «Бота», «Твердині», «Навіжених у Мексиці», «Навіжених у Перу» та оповідання «Трансфер».

Перше, що привертає увагу, – це неабияке розмаїття географічних точок – місць, куди волею долі М. Кідрука потрапляють його герої. Топоніміка, якою послуговується письменник, дійсно вражає. Це й відомі (Київ, Львів, Мехіко, Рим), так і ті, про які більшість пересічних громадян і не чули (Паїтіті, Мадреді-Діос, Ріо-де-лас-П'єдрас). Особливість письменника полягає в тому, що всі описані у своїх творах місця Макс бачив на

власні очі. Він побував у Мексиці, Еквадорі, Перу, Китаї, Чилі, Бразилії, Намібії, Новій Зеландії та інших країнах.

Тож усе (аж до кожної вулиці, проспекту, театру і т. д.) існує в реальності. Так, у першій частині хуліганських оповідань «Навіжені в Мексиці» бачимо: La Plaza de la Constitucion (центральна площа Мехіко, столичне Зокало), Palasio de Bellas Artes (головний оперний театр Мехіко, розташований неподалік від головної площі Зокало), готель «JW Marriott» у Мехіко та ін. Усе це надає відчуття реального перебування читача в містині, описуваній Максом Кідруком. Навіть у післямові до «Твердині» він зізнався, що «... під час роботи над «Твердиною» професійних консультантів у мене не було. Усією необхідною інформацією я володів особисто або знав, де її шукати...» [4, с. 584].

Більшість героїв Максових творів – молоді люди, що відповідають своїй добі (наприклад: Макс і Тьомик у «Навіжених...» (вони ж головні герої в оповіданні «Трансфер» зі збірки «Письменники про футбол») чи ж друзі-студенти зі Стокгольмського університету Левко, Семен, Грем і Саторі з «Твердині»). Їхні діалоги наповнені просторічними словами, русизмами, часто лайкою:

- Гей! Обережніше сракоголовий! Ці ноги коштують дорожче, аніж вся твоя туполоба довбешка! [5, с. 117]

- Ай, ай! – закричав він. – не чіпай! Болить!

- Добре, не буду! Але що в тебе з макітрою, бадді?

- Знов спав під навстіж відчиненим вікном [4, с. 74].

Кідрук – людина XXI століття. Не дивно, що у його текстах зустрічаємо назви найновіших марок авто, літаків (седан «Hyundai Sonata», седан «Mercedes S555», «Airbus A320», позашляховик «Toyota Tundra»). Використання цих найменувань, насамперед, вмотивоване бажанням відтворення колориту відповідної доби.

Задля відтворення футбольної тематики в «Трансфері» Кідрук використовує значну кількість спортивної термінології (ФК «Торпедо», Федерація футболу України, міланський «Інтер», футболіст, тренувальна база, Ліга Європи):

Гадаю, пройшло вже багато часу і я можу розкрити деякі подробиці, що сьогодні невідомі широкому загалу, що стосуються ганебного програшу нашої найвідомішої футбольної команди. Я маю на увазі чемпіона України – «Торпедо» (Київ) [5, с. 107].

Макс Кідрук – інженер за освітою. Не дивно, що в його мовленні існують певні кліше, штампи офіційно-ділового стилю, які не могли не проникнути й до його творів. Так, у «Трансфері» читаємо: ...імовірність успішного завершення операції не досягнула навіть до 30% [5, с. 116].

З «Твердині»: Британське посольство у Лімі, столиці Перу, висловлює занепокоєння долею натураліста й мандрівника сера Пола Холдрука [4, с. 10].

Якщо звернути увагу на загальну побудову творів Макса, то можна прийти до висновку, що всі вони побудовані структуровано, чітко. Простежуємо наявність вставних конструкцій, на зразок: по-перше, по-друге.

Щодо описів, то їх у творах майже немає. Автор концентрує увагу на розвитку сюжету, а не на зовнішності персонажа. Так, наприклад, про зовнішній вигляд героїв «Навіжених...» ми дізнаємося лише з декількох рядків: ...Тьомик, з якого боку не подивись, справжній красень – високий світлоокий блондин з правильним овалом лиця, ніжною шкірою на щічках і тиндітними руками інтелігента». «Щодо мене, то я повна протилежність Тьомика. Ну, по-перше, звати мене Максом, що сильно відрізняється від Тьомик. По-друге, я низенький, чорнявий і барилкуватий... [2, с. 10].

Та більшого опису читачеві й не потрібно. Цього достатньо, аби зрозуміти, чому сааме ці персонажі потрапляють у ту чи ту ситуацію (наприклад: чому саме Тьомика, а не Макса запросили сфотографуватися на обкладинку журналу «Men's Health»).

Окремої уваги заслуговує техно-трилер «Бот» – перший твір подібного жанру в Україні. Він насичений термінологією, численними зносками й примітками автора; містить книга й додатки для кращого тлумачення деяких речей. Зустрічаємо в тексті й велику кількість назв техніки: Бомбардувальник розбігся і важко відірвався від бетонної смуги за

800 м до її завершення. Щойно шасі піднялись над землею і сховались у плоске дно, швидкість почала стрімко зростати. 120...140...160 вузлів.

У «Навіжених...» М. Кідрук вдало використовує засоби гумору: ... батьки пояснили мені, що Артем – це мій сусід-одноліток з нижнього поверху і що вони на пару з Артемовими батьками подумали, що оскільки ми з ним одного віку, було б непогано, якби ми заприятелювали.

Я був слухняною дитиною. Наступного ж ранку я розшукав Тьомика в пісочниці на дитячому майданчику, офіційно представився і для закріплення дружби поставив йому шикарний си́нець під оком. Отак ми подружилися [2, с. 9].

На гумористичність «Навіжених» звернула увагу й письменниця, лауреат Шевченківської премії Галина Пагутяк: «Чи не вперше я голосно сміялась, читаючи рукопис. Чудовий шахрайський роман. Побільше б таких... Поєднання блискучого гумору та глибокої іронії» (про «Навіжених у Мексиці»).

Часто в текстах Макса Кідрука можна зустріти тексти мовою оригіналу. Це і тексти англійською мовою: *Excuse me, sir. We're going to land in a few minutes, so, please, fasten your seat belt* [3, с. 16], й іспаномовні фрази, на кшталт:

- *Son gilipollas!* – зненацька випалив дон іспанською прямо мені в лице [2, с. 29].

Використовує Макс Кідрук і латинізи. Так, у «Трансфері» згадується *Rhenobarbitalum* (протисудомний, снодійний і знеболювальний засіб. Найчастіше застосовується для лікування хворих епілепсією. У разі частого вживання або передозування викликає виражений побічний ефект – атаксію, цебто запаморочення й порушення координації) [5, с. 145].

Надзвичайно вдало, на наш погляд, характеристику письма М. Кідрука дав Сергій Притула в передмові до «Навіжених у Перу»: «Достеменно переконаний, що письменників у тій царині, в якій проявляє себе Максим, нам дуже не виста-

чає. Тож досі не зайнята ніша має шанс отримати чудового «важковаговика». Головне завдання, зважаючи на темпи появи текстів за авторством Кідрука, – щоб кількість не нашкодила якості» [3, с. 6].

Звичайно ж, простий читач не звертає увагу на усі лексеми під час прочитання твору. Його захоплює сам сюжет. Для пересічного рідера не є важливим, який топонім, професіоналізм чи екзотизм використав письменник, чи є прийом ампліфікації або ж якийсь різновид гумору в конкретному реченні. Людина, читаючи твір, сприймає його повністю. У той же час, вилучивши якусь конкретну лексему або ж замінивши її іншою, зміст твору стане інакшим. Тому навіть сприймаючи текст повністю, загалом, читач на підсвідомому рівні всотує в себе кожен авторську мовленнєву одиницю. Що ж до творів Макса Кідрука, то вони мають свою родзинку: прочитавши один твір, неодмінно виникає бажання прочитати наступний.

Як зізнається сам Макс, він не любить відкладати роботу над твором на потім. Так, наприклад, щодо праці над «Твердинею» він так писав у післямові до твору: «Я взявся за «Твердиню», але скоро мусив відкласти рукопис (чого я страшенно не люблю робити, бо майже завжди ... десь у семи випадках з десяти... залишена на потім ідея стліває до чорноти, скисає, неначе чашка молока, що простояла, необачно залишена на сонячному підвіконні, двадцятиденну відпустку)...» [4, с. 582].

Можливо, у цьому і є секрет успіху Макса Кідрука.

Висновки та пропозиції. Тож, як бачимо, творчість Макса Кідрука є надзвичайно різноманітною. Його твори насичені професіоналізмами, топонімами, жаргонізмами. Широко представлена розмовно-побутова лексика. Ця інформація має бути цікавою для літературознавців, стилістів. Матеріали статті можна використовувати викладачам-словесникам на уроках позакласного читання у старших класах під час вивчення творчості Макса Кідрука.

Список літератури:

1. Кідрук М. Бот : технотрилер / Макс Кідрук. – Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2012. – 288 с.
2. Кідрук М. Навіжені в Мексиці технотрилер / Макс Кідрук. – Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2011. – 286 с.
3. Кідрук М. Навіжені в Перу технотрилер / Макс Кідрук. – Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2011. – 302 с.
4. Кідрук М. Твердиня : роман технотрилер / Макс Кідрук; передм. Г. Пагутяк. – Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. – 592 с.
5. Письменники про футбол. Літературна збірна України / укл. С. Жадан. – Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2011. – 320 с.

Бондаренко Т.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленко

ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ СТИЛЬ МАКСА КИДРУКА

Резюме

Исследован индивидуальный стиль современного украинского писателя, автора первого украинского технотриллера – Макса Кидрука. Обращено внимание на типичную лексику, использованную писателем в своих произведениях. Для анализа творчества использованы такие произведения Макса Кидрука как: «Бот», «Твердиня», «Сумасбродные в Мексике», «Сумасбродные в Перу», «Трансфер».

Ключевые слова: индивидуальный стиль, Макс Кидрук, технотриллер, юмор, топоним.

Bondarenko T.S.

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

THE INDIVIDUAL STYLE OF MAX KIDRUK

Summary

The individual style of a modern Ukrainian writer, an author of the first Ukrainian tekhnotriller – Max Kidruk was investigated. The attention to the typical lexicon used by the writer in his works was paid. For the analysis of Max Kidruk's creativity such works are used: «Bot», «The mad ones from Mexico», «The mad ones from Peru», «Transfer».

Key words: the individual style, Max Kidruk, tekhnotriller, humour, toponym.